

نظرات متفاوت کارشناسان سیاسی و رهبران احزاب آذربایجان پیرامون پروتکل های ارمنی-ترکی و تاثیر آن بر...

سردار جلال اوغلو رهبر حزب دموکرات: با به امضا رسیدن پروتکل های بین ترکیه و ارمنستان يك سلاح را از دست می دهیم، ولی این به معنی از دست دادن همه اهرم ها نیست

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران

خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : تاثیر سندهای مربوط به عادی سازی مناسبات بین ترکیه و ارمنستان بر روند حل مناقشه قره باغ به موضوع اصلی مذاکرات در محافل اجتماعی آذربایجان تبدیل شده است.

علی کریملی رهبر حزب جبهه خلق آذربایجان: به امضا رسیدن این پروتکل ها با موضع آذربایجان مغایرت دارد. اینکه به امضا رسیدن این سندها منجر به تضعیف موضع آذربایجان در رابطه با حل مناقشه قره باغ خواهد شد ، قابل پیش بینی بود. به گفته کریملی، اکنون باید سعی شود که این سندها به تایید پارلمان ترکیه نرسد.

عیسی قنبر رهبر حزب مساوات: نباید به امضا رسیدن این سندها را بعنوان فاجعه و خیانت به منافع آذربایجان تلقی شود. عیسی قنبر این رویداد را نتیجه روندی طولانی می داند و بر این باور است که پروتکل ها برای همه طرفهای شرکت کننده در آن غیر منتظره می باشد و ممکن است ریسکهایی برای آنها داشته باشد. ولی به نظر وی اساسی برای عدم اعتماد به اظهارات مکرر مسئولان دولت ترکیه مبنی بر اینکه گامهای مغایر با منافع آذربایجان برداشته نخواهد شد، وجود ندارد.

سردار جلال اوغلو رهبر حزب دموکرات: با به امضا رسیدن پروتکل های بین ترکیه و ارمنستان يك سلاح را از دست می دهیم، ولی این به معنی از دست دادن همه اهرم ها نیست. کلید حل مسئله در دست آذربایجان است. به نظر وی، ترکیه تحت فشارهای بین المللی مجبور به برداشتن چنین گامی شد. آذربایجان در ایستادگی ترکیه در مقابل این فشارها کمکی به ترکیه نکرد. ولی اکنون از ترکیه می خواهد که گامهای مغایر با منافع این کشور برداشته نشود. عدم موفقیت آذربایجان در جستجوی هم پیمان در راستای حل مناقشه شکست جدی دولت آذربایجان است.

لاله شوکت رهبر حزب جنبش ملی بیبرلیک: پروتکل ها فقط به امضا رسیده است و باید به تایید پارلمان ها نیز برسد. دوما، ترکیه با برداشتن این گام همزمان 4 وظیفه استراتژیک را حل و فصل نمود: برقراری روابط دیپلماتیک با ارمنستان که یکی از شروط اصلی برای عضویت ترکیه در اتحادیه اروپا می باشد؛ تشکیل کمیسیون مشترک در رابطه با ادعاهای نسل کشی ارمنی؛ تناسب نیرو در قفقاز تغییر می کند و نفوذ و تاثیر ترکیه در منطقه افزایش می یابد؛ مناقشه قره باغ کوهستانی بار دیگر در مد توجه جهان قرار می گیرد. گذشته از این، من باور ندارم که ترکیه خلاف وعده های خود عمل کند و قلب از حل مناقشه قره باغ مرزهای خود با ارمنستان را باز کند.

آیدین میرزا زاده نماینده حزب حاکم ینی آذربایجان در مجلس ملی: امضای این سندها توسط ترکیه با وعده های مکرر مسئولان این کشور مطابقت ندارد. ولی به هر حال، من امیدوارم که پارلمان ترکیه در قبال این مسئله از زاویه موضع آتاترک گرایی بخورد نماید.

الدار نماز اف کارشناس سیاسی: دو نظر کاملا مغایری درباره تاثیر احتمالی به امضا رسیدن پروتکل ها بر روی روند حل مناقشه قره باغ وجود دارد. هیچ يك از این دو نظر را نمی توان بعید دانست. ولی در عین حال، ممکن است که این روند کلا عقیم بماند. زیرا مرحله تایید این سندها توسط پارلمان های دو کشور و احتمال به قدرت رسیدن مخالفین این سیاست در انتخابات آینده وجود دارد. ولی با وجود همه خطرات احتمالی، الدذار نماز اف به امضا رسیدن پروتکل ها را گامی مثبت تلقی می نماید.

وفا قلی زاده کارشناس سیاسی: ترکیه این سندها را تحت فشار آمریکا امضا کرده است. هدف از آن تحت فشار قرار دادن روسیه در منطقه خارج کردن ارمنستان از تحت تاثیر مسکو می باشد. ولی به نظر این کارشناس سیاسی ، این هدف تحقق نخواهد یافت، زیرا ارمنستان هرگز از روسیه دست بردار نخواهد بود. روسیه و ارمنستان در طول تاریخ موضع ضد ترک داشته اند. لذا اینکه ترکیه به پای ارمنستان رفت، به معنی توهین برای ترکیه می باشد. در این بازی ترکیه تنها بازی می کند، ولی روسیه، ارمنستان و ارمنستان بطور هماهنگ شده عمل می کنند. به نظر من، ترکیه در این بازی طرف بازنده خواهد بود.

ایلقار محمد اف یکی از تاسیس کنندگان اتحادیه شهروندی جایگزین جمهوری خواه و کارشناس سیاسی: بر این باور است که این رویداد در راستای منافع درازمدت هم آذربایجان و هم ترکیه خواهد بود: ارمنستان تا کنون به این دلیل در مذاکرات پیرامون قره باغ تن به مصالحه نمی داد که روسیه از آن جلوگیری می نمود. عادی شدن مناسبات بین ترکیه و ارمنستان به آنکارا اجازه خواهد داد که در آینده حیطه نفوذ خود را در ارمنستان به وجود آورد. در صورت پیش آمدن امکان پیشرفت سریع در مذاکرات ارمنستان دیگر نه با دیکته روسیه، بلکه با آزادی بیشتری تصمیم گیری خواهد نمود. به امضا رسیدن این سندها موفقیت جدی دیپلماسی ترکیه می باشد.

زرتشت علی زاده کارشناس سیاسی: به امضا رسیدن این پروتکل ها را گامی مثبت می دانم. ولی گمان نمی کنم که این، دستیابی به نتیجه مثبت نهایی را تضمین نماید. کلا بر این باورم که این سندها گامی در راستای عادی شدن مناسباتی که

تا کنون غیر عادی بود، و مطابقت آن با تقاضای دوران کنونی، مقررات دیپلماتیک، منشور سازمان ملل متحد، آیین نامه های شورای اروپا و سازمان امنیت و همکاری در اروپا می باشد. به گفته علی زاده، در صورت باز شدن مرزهای بین ترکیه و ارمنستان، پس از دو - سه سال ترکیه جای پای خود در اقتصاد ارمنستان را محکم خواهد کرد و از این لحاظ از روسیه پیشی خواهد گرفت. بخش اعظم جامعه ارمنستان با ترکیه ارتباط برقرار خواهد نمود. دیگر کسی در ارمنستان به ترکیه به چشم دشمن نگاه نخواهد کرد. در این صورت شرایط مناسبی برای دستیابی به مصالحه متقابل در رابطه با حل مناقشه قره باغ فراهم خواهد گردید. علی زاده موضع گیری مسئولان دولت آذربایجان در رابطه با این مسئله را کاملا درست و منطقی تلقی می نماید.

پایان پیام.